

31 22

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 76.

V petik 20. Grudna

1850.

Povabilo na naročbo

časopisa, po imenu:

„LJUBLJANSKI ČASNIK“.

Z perčetjem leta 1851 se drugi tečaj „Ljubljanskiga Časnika“ začne.

S spremenjenim letam se pa tudi vredništvo tega lista spremeni, ker njegov namen in dalja od Ljubljane dozdašnjemu vredniku več ne pripusti tega lista dalje vredovati.

Za svojo dolžnost imamo, častitim bravcam vodila naznaniti, ki se jih bode novo vredništvo deržalo.

„Ljubljanski Časnik“ bo sploh iz celiga serca Avstrijanec in kakor takšin posebno Slovenec.

Kakor Avstrijanec bo „Ljubljanski Časnik“, kar se bode le storiti dalo vse podperal, kar naši dragi vesoljni Avstriji k dobromu služi, in se vsimu zoperstavljal, kar edinost in mir med bratovskimi ljudstvi ovéra.

Kakor zvesti sin svoje slovenske matere, si bo iz cele moči prizadeval, podperan po enakomislečih, naše ljudstvo na tisto stopnjo omike ali izobraženosti, blagostanja in sreče povzdigniti, na kateri se druge ljudstva znajdejo, in ktere je ono tudi popolnoma vredno.

Svobodnih naredb noviga časa po pameti se posluževati, je potreba postave sploh poznati in vlada je „Ljubljanskiga Časnika“ izvolila, svoje ukaze, oznanila in postave Slovincam naznanovati. „Ljubljanski Časnik“ si bo tedaj prizadeval svojim bravcam pravi pomen novih postav, kjer bo potreba natanjnejše razlagati, in vladi deželne potrebe pokazati. — Zgodbe politiskiga svetá in posebno Avstrije bo on kakor čebela méd nabiral, in kar bode le mogoče naglo svojim bravcam prinašal.

De bo pa „Ljubljanski Časnik“ pred vsim drugim zvesto zerkalo domačije, prosi svoje drage rojake vse imenitne prigodbe mu naglo naznanovati.

Zraven politiskih novic bo on posebno zvesto tudi imenitnejše sodnijske obravnave sporočeval, in s tem novim očitnim sodbam večje polje pripravil. Blagostanje naše domovine v vsih razdelkih obertništva povzdigniti bo njegova posebna skerb.

„Ljubljanski Časnik“, ki izhaja vsak teden dvakrat in sicer vsak vtorik in petik, se razdeli v „glavni list“ in v vradni list.

Glavni list razpade v tri dele: 1. vradni del, ki bo obsegel vradne oznanila, imenovanje, povikšanje c. k. vradnikov in sploh vse vradne razglase, katere vlada sama hoče na znanje dati; 2. nevradni del, kjer se bodo nahajali vodivni sestavki za razloženje in razjasnjenje deržavnih naredb, — važniše dogodbe naše deržave in tujih dežel; — 3. lepoznanški list, ki se bo z literaturo in umetnijo, razveseljajočimi sestavki in kratkočasnicami pečal, posebno pa domače reči donašal. — Ljubljanski novičar bo deželo z prigodbami glavniga mesta soznanoval.

Vradni list zapopade od c. k. gosposk poslance vradne oznanila, pozive, razpise konkurzov in služb itd.; temu listu bo pristavljen tudi oznanilni list namenjen za oznanila vsih reči, katere bodo osebnjuni ljudje po „Ljubljanskim Časniku“ hotli razglasiti in izklicati dati.

Naročnina znese, ako se časopis v tiskarnici založnika Jožefa Blaznika prejema, za celo leto 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kr. — za polletno pošiljanje na dom se odrajta še 15 kr. — Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., polletno 3 gold. 30 kr., četertletno 1 gold. 45 kr.

Pisma, v kterih se naročnina pošilja, se morajo po novih postavah frankirati.

Kjer se je po tem takim „Ljubljanski Časnik“ resnično namenil blagostanje naše kronovine kolikor bode le moč podperati, sme upati, de mu bodo slovenski bratje v tem z domoljubnostjo na strani stali.

V Ljubljani 15. Grudna 1850.

D. Melcer,

odgovorni vrednik.

Jožef Blaznik,

založnik.

Vradne naznanila.

14. Grudna 1850 je bil izdan in razposlan XXXIII. del deželnega zakonika in vladnega lista za krajnske kronovine, ki zapopade

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih CXLIX do CLI občnega državnega zakonika in vladnega lista. — Razglas c. k. krajnskega poglavarstva od 29. Kozoperska 1850. Ribške pravice na Krajnskem ostanejo, kakor so bile, dokler se ne uravnajo. — Razglas c. k. koroške in krajnske višje deželne sodnije od 31. Kozoperska 1850. Predpis za sodnije zastran ravnanja z odrajtovili za naznanila v časnikih v privatno pravnih osebnih zadevah. — Razpis c. k. krajnskega poglavarstva od 2. Listopada 1850. Določanje notariatskih okrajev in števila notarjev na Koroškem in Krajnskem. — Razglas c. k. krajnskega poštnega vodstva od 8. Listopada 1850. Znižanje poštne razstave med Novim mestom in Metliko in privoljenje priprege čez klance med tema poštnima postajama. — Razglas c. k. koroške in krajnske višje sodnije od 15. Listopada 1850. Kako se imajo državni pravdniki, zagovarjavci, obdolženci, priče in umetniki pri sodbi v kazenski ravnavi zadržati. — Razglas c. k. krajnskega poglavarstva od 24. Listopada 1850. Pogodbe oprostena šolskih učencov o sadanji izberi vojaških novincev.

17. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CLIX. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 463. Razpis ministra bogočastja in uka od 3. decembra 1850, s katerim se §. 63 začasne postave čez teoretiške državne spraševanje razjasne.

Št. 464. Ukaz ministra notrajnih oprav od 16. decembra 1850, veljaven za vse kronovine, v katerih je začasna občinska postava od 17. marca 1849. v moči, po katerem se po najvišjem sklepu od 15. decembra 1850 §. 35 imenovane začasne občinske postave toliko razjasne: de se od vradnikov in služabnikov, ki se v postavi omenjeni in izvolitve izjeti le tisti razumejo, ki zares službo opravljajo.

Dunaj 16. decembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana, 17. Grudna 1850. Pri okrajnim glavarstvu v Vipavi je število vojaških novincev pri večerajni izberi popolnoma in brez zaprek doveršeno bilo.

Terst. Ni davno, kar se je v Terstu društvo ustanovilo, kteriga namen je napravo za umetnost, kupčijo in obertnijo storiti v spomin prihoda njegoviga veličanstva spomladi 1850 v Terst. Društvo si je namenilo še ta mesec predlog ustanovitve te naprave razglasiti. Cela naprava bo v treh razdelkih obstala. Pervi razdelk bo zapopadel naravo- in računostvne predmete, drugi moralne, v obče leposlovne umetnosti, tretji kupčijo, obertnijo in vse predmete, ki segajo v to. Naprava ima mnogo-sortne ude in učence. Udi se razdele v aktivne, prave dopisavce in v častne ude. Noben ud se ne more v več razdelkov vpisati. Aktivnih udov ne sme biti čez 18, ki so zavezani k vsakimu zboru priti in vsako leto najmanj enkrat v napravi o tistih predmetu govoriti, ki je vtisti razdelk prišet, v kterem

so vpisani. Kar se prednaša, se mora predsedniku naznaniti. Številu dopisavcov ni nobena meja postavljena. Za častne ude se bodo volili zlo učeni možje in umetniki. Oni bodo živili vse pravice aktivnih udov, brez de bi imeli dolžnost, ktero imajo poslednji. Učenci se bodo iz tistih mladenčev volili, ki so se na vseučilišu, na tehniški, politehniški napravi ali na zgornjem gimnaziju dobro obnesli. Njih ne sme čez 12 biti. Ti so zavezani, naznanila tiskanih bukev ali rokopisov brati, kar jim bo vodja zadevajočiga razdelka ukazal. Oni smejo tudi z dovoljenjem zadevajočiga vodja oddelka, svoje izdelke javno prednašati, in le če so izdelki izvrstni, se zamorejo za dopisavce izvoliti. Učenci morajo pri vsaki seji pričijoči biti. Seje se bodo mesca novembra začele in prvi pondelik vsakiga mesca držale. Samo v mescih juli, august, september, oktober ne bo sej. Izredne seje bo predsednik naznanil. Naprava bo imela predsednika, njegoviga namestnika, tri oddelkne vodje, tajnika, oskerbnika, denarničarja, arhivarja in bibliotekarja. Osnova društva, ki obstoji iz 57 paragrafov, vsakimu svoje dela odloči.

Štajarska. Štajarski stanovski odbor je sklenil sledečo prošnjo visokimu ministerstvu poslati:

Visoko ministerstvo! Predstojniki 191 županij naše kronovine in mestno svetovavstvo v Gradcu so se v pridjani prošnji na odbor z prošnjo obrnili: de bo on potrebno storil, de bi se po §. 83 državne in deželne vstave, 30. decembra pr. l. razglašene, prvi štajarski deželni zbor pred ko je moč skupej poklical. Zavolj prememb zemljišnih razmer, zavolj noviga odmejenja sodniških in administrativnih okrogov, zavolj enakopravnosti vsih državljanov glede javnih občinskih bremen, z eno besedo, zavolj vsih preuredb državniga organizma: je po spoznanju odbora deželni zbor kmalo skupej poklicati, tako velika in spoznana potreba, de ta prošnja ni le po željah nekterih sostavljena, ona je izvir občnih želj štajarskiga. Odbor se toraj primoraniga vidi, ministerstvo z zaupanjem prositi, de bi se skoraj prvi deželni zbor skupej poklical. Ker si mora središna vlada varstvo noviga državniga organizma prideržati, so opravi deželnega zbora administrativni, in le zlo natanjko poznanje razmer in krajnih posebnost zamore v tej reči kaj zadostniga storiti. Občine, ktere so po krajni vstanovitni večidel nezmožne, se morajo popraviti, de jim bo mogoče, svoje dolžnosti opravljati, ktere jim začasna občinska postava od 17. marca 1849 predpiše, de jim bo mogoče, z svojim premoženjem koristno ravnati in svojim potrebam po mogočnosti zadostiti. Neenakosti, ki še zdaj obstoje, se morajo poravnati, posebno kar zadene kvartiranje, priprego, šole in ohranjenje cest; dela komisije za oprosteno zemljiš se še le v deželnem zboru popolnoma dokončajo, šolam in učiteljem le dežela zamore pomagati. Ti predmeti in še mnogo drugih, pri kterih se mora po vstavi deželni zbor vdeležiti, kakor n. pr. potrebne poprave postav za posle, vprašanja zavolj naselitve, razdeljenja zemljiš in drugih reči so še take, de se ne morejo začasne naznaniti. Odbor meni, de ne bo v opravke vlade predaleč segel, ako pripričanje izreče, de spolnenje občnih želja, zadostenje zagotovljene pravice, je edino, ki zamore štajarcam težke žertve, ktere je država, ko je bila v nevarnosti, od njih tirjala, popraviti in zaupanje uterditi, in de bo v tem zaupanju prestol in vesolna država močno podporo našla.

Horvaška. „Jugosl. nov.“ naznanijo, de je mestna Zagrebska gosposka sklenila predlog storiti, v kterem se razglasi, de ondi žan-

darmerije ne potrebujejo, in de se brez nje zamore javni red in mir ohraniti.

* Iz Vinkovc se piše 11. decembra v „Agr. Ztg.“ Poslanci, ki so bili iz našiga mesta na Dunaj k cesarju ministram uka in vojaštva in banu Jelačiću poslani, nam dajo upanje, de se bo pri nas viši gimnazij napravil, zagotovijo nam, de se od zgoraj že zavolj tega možje poprašujejo. To naglo ravnanje je gotovo poroštvo, kako marljivo se vlada prizadeva državnim potrebam zadostiti.

Serbska. Iz Zemuna se piše v „Agramer Ztg.“, de je 8. decembra kehaja (tajnik) Hairudin pašata tje prišel z mnogimi spremljevalci in de se je drugi dan v Bosno podal.

Tuje dežele.

Bosna. V „Agramer Ztg.“ se piše iz bosniške meje 14. decembra: Za gotovo zamorem vam naznaniti, de so se vstajniki Omer pašatu na milost udali in de so vse privolili, kar nove carske naredbe tirjajo. Omer paša se bo spet v Sarajevo vernil, kjer bo čez zimo ostal. V Banjaluki je že posadka.

* V „Osserv. dalm.“ se piše 4. decembra sledeče, kar pa ni verjetno:

Omer paša je zoper uporniga poveljnika v Posavini, ki se njegovimu svarjenju ni hotel udati, 1600 vojakov poslal, ktere so pa vstajniki, ki so jih iz skalnih preduhov napadli, zlo natolkli. Ko Omer paša to sliši, se je naglo dvignil vojakam v pomoč, in je vstajnike napokal, od kterih se pa govori, de so se spet zbrali in de pričakujejo 2000 vstajnikov, ki jim iz Krajne v pomoč hite.

Pozneje novice pravijo, de so bili vstajniki iz Krajne, ki so v Posavino hiteli, že raztirani; toliko je gotovo, de so se tje podali, ker so topovi v Bihaču to naznanili.

„Osservat. Triest.“ naznani iz Hercegovine de vojaki, ki so iz Carigrada prišli, skoz Stolac šli in de bodo 6. decembra v Buno prišli; Omer paša si je namenil vse soteske, ki iz Bosne derže, zapreti, de bo zamogel vse poglavarje vstajnikov poloviti, kar pa še do zdaj ni mogel storiti, ker ima z vstajniki še dovolj opraviti.

Iz verodostojniga vira zvemo, de je Omer paša dovolj vojakov v Hercegovino poslal.

Kasas paša vedno tirja, de bi mu mesto Mostar pomagalo, ki ga vendar kakor se zdi, neće poslušati.

* Iz Bosne se v „Reichszeitg.“ perve dni decembra piše:

28. novembra prispe tatar naglama iz Posavine v Sarajevo in prinese naznanila od zmage Omer pašata. Ko je Bosno prestopil, je po boju v Modrič prišel, kjer so mu prebivalci namesti z vervi krog vratu z belimi rutami naproti prišli; oni hočejo vse načelnike izročiti, ker je bilo ubogo ljudstvo zapeljano in s silo v boj tirano, naj zavolj tega Seraskier prizanese. On je tudi obljubil, de jim bo sultan milost skazal, ako se udajo, med tem se naprej poda in v Tuzli je hotel se več od tega pomenkovati. Omer paša meni, de je vstaja v Posavini udušena in meni čez 14 dni spet v Sarajevo se verniti. Pokazalo se bo še le, ako vstajniki res resnično menijo. Med tem je v Sarajevem kakih 100krat zavolj zmage top počil.

Po naznanilu človeka, ki je bil pri Omer pašatu, zamorem vam sledeče od popotovanja Omer pašata naznaniti. Na poti iz Sarajeviga v Kladan so vojaki v 20 hišah samo 7 možkih in nekaj žen in otrok našli. Vsi drugi prebivalci so bili pri vstajnikih. Ker so bili po noči vojaki Omer pašata napadeni, je paša ukazal vas obropati in požgati. Od tod je bila zlo slabo pot skoz gojzd v kraj, kjer so se vstajniki nabirali. Uterdili so se vstajniki prav dobro z velikimi debli in z zemljo; toraj

je bilo zelo težavno, jih od tod iztirati. Vojaki so vendar hrib naskočili in vstajnike v beg zapodili. Pri tem naskoku je bilo 6 vojakov umorjenih in 16 ranjenih, med tem ko so le trije vstajniki padli. Potem so vojaki kraj Stobric požgali, ko so ga obropali, prebivavci, ki so vojakom v roke padli, so bili brez usmiljenja pomorjeni. Vojaki se v teh bojih zelo hvalijo, de so se povsod hrabro deržali, ker se niso nobene nevarnosti ostrašili, le pri ropanju so silno trinožni.

23. novembra se je 1500 vstajnikov vojakom nasproti postavilo, potem ko so se dve uri bojevali, so bili vstajniki v beg zapodeni in nekaj vodjev z Kadiam vred je bilo vjetih. Kladin so tudi zropali in požgali. Ibrahim paša iz Sarajeviga pomoči prosi, ker se dalje ne upa, in zavolj tega se je od tod nekaj vojakov njemu v pomoč podalo.

1. decembra opoldne se je jelo v taboru pri Sarajevem spet s topovi streljati. Omer paša je Tuzlo, glavno zbirališče vstajnikov posedel in 100 tovorov orožja uplenil.

Iz Hercegovine se ne more zvediti, kaj de se ondi godi. Vojaki pri Konjici se nekatere dni več ne napadajo. Poslanci iz Mostara so prišli k Seraskieru in so mu pismo podali, podpisano od Turkov in kristjanov, v katerem se zoper vezirja Hercegovine, Ali pašata Stolčevića, toži in prosi, de biga odstavili. Omer paša je obljubil to reč osebno v Mostaru preiskati.

Vojaki začnejo priprave delati, se iz tabora v Sarajevo preseliti.

Predstojniki samostanov bosniških franciskanov iz Fojnice, Kresoviga in Sutinskiga so bili v Sarajevo poklicani, de se bodo z vlado zavolj osebujnega davka pogovorili.

Dragina v deželi je vedno večji, posebno hudo se bo ubogim ljudem godilo pozimi, ker se le malo derv in še te prav drago prodajajo. Konj ni, ki bi derva in živež prevažali, ker so jih večidel vojaki polovili, in ljudje, ki so daleč od Sarajeviga, se nočejo v noben opravk spustiti, ker se boje, de bi se jim konji pobrali, ako bi z njimi blizo Sarajeviga prišli. Nadloga se v vsakem obziru strašno naraša, česar so posebno vojaki krivi, ki nič ne plačajo, kar kupijo; res je, de tudi oni morajo cele mesce na plačilo čakati, in zavolj tega toliko raje ropajo, pa ljudstvo se na kako vižo le bolj divje in hudobno stori, in nasledek tega je, de clo dobromisleči raja pravi, de so nove naredbe do zdaj le nesreče in nadloge rodile. V zdajnih okoljshinah ne bo mogoče, osebujnega davka vrediti.

Med tem ko mora raja vse brez odškodovanja za vojake preskerbeti, ko vojaki in zdravniki že 5 mescov niso bili plačani, dobi Seraskier Omer paša vsak mesec 9000 gold. toraj 108,000 gold. na leto plačila. Zraven tega se mora opomniti, de ima mnogo pašatov tukaj zelo veliko plačilo na leto.

Nov vezir, Haireidin paša še ni v Sarajevo prišel.

Sicer od nobenih strani nimamo gotovih naznanil, in de je kupčija in občenje popolnoma zaterto, se samo po sebi razumē.

* Od bojev v Bosni se ve, de so bili 15. novembra vstajniki v Konjicah zmagani, devet njih vodjev je bilo ubitih, pet pa ujetih, ktere so zvezane v Sarajevo poslali. 18. se je Omer paša v veliko bitvo spustil in vstajnike pri Derventi popolnoma potolkel. 17. je Ibrahim paša vstajnike pri Kladni po bitvi, ki je 8 ur terpela, popolnoma razgнал in 25 glavarjev zvezanih v Sarajevo poslal. Enimu vstajnikov so odsekano glavo brata na vrat privezali, in ga tako v Sarajevo poslali. 23. pr. m. so bili vstajniki v Hercegovini pri Konjicah popolnoma poterti. Bogu hvala, de so

vstajniki obnemagali, ker bi bili sicer morali kristjani težek jarm nositi.

Nemška. Poruski kralj je sledeče lastno-ročno pismo knezu Paskieviču ob časunjegove jubilejske slave poslal.

Gospod poljni maršal! Jez sim razumel, de boste Vi 17. oktobra tisti dan praznovali, ko ste pred 50 leti v državno službo stopili. Navajen, se vsemu pridružiti, kar se je Vam prijetniga dogodilo, le po svojem sercu ravnaj, ako Vašo svetlost iskreno počastim ob času te dogodbe, s ktero je toliko slavnih spominov združenih. — Velike zasluge, ktere ste Vi dvema velikima vladarjama skazali, kakor na bojnem polju, tako tudi pri veslu vladanja, Vam dovolje, gospod poljni maršal, de se preteklih časov z blagorodnim ponosom in s tisto sladko zadovoljnostjo domislite, ki visoki značaj z veseljem napolnuje. Vi boste dobili plačilo blagorodnih trudov v udanosti in visokem zaupanju, s katerim Vas njegovo veličanstvo, Vaš car poštuje. Dovolite mi, de tudi jez naj veči blagodarnost pridam zavolj želj in trudov, ktere ste vi imeli vedno za cvet in blagostanje zemlje, ktero je osoda meni vladati dala. Milo mi je, de Vam dam javni dokaz svoje pazljivosti, ko Vas zvolim po dovoljenju njegoviga veličanstva, cara, za poveljnika perviga pešniga polka, s slavnimi deli od dve sto let poslavljeniga, kteriga je vodil vojvoda Karl Meklenburški in poljni maršal Bojen. Moja vojska bo ponosna, ko bo vidila Vaše ime, moj ljubi knez, med pervimi, in tudi jez sim srečen, ker vidim junaka, ki zveze, ki naju vojske s tesnimi čini zedinjuje, ki so uterjene z prijaznostjo vladarjev dveh porodov. Naj Vas Bog obdari z mnogimi leti v srečo in slavo Vaše domovine. S tem ponovi Vaši svetlosti posebno spoštovanje Vaš zvesti pisatelj.

Friderik Wilhelm.

* 23. decembra se imajo pogovori v Draždaneh začeti. C. k. avstrijskemu poslancu v Petrogradu, grofu Buolu se je naložilo od strani Avstrije, se diplomatskih pogovorov vdeležiti. Tudi predsednik ministerstva, knez Schwarzenberg in pruski minister Manteuffel se bosta prihodnji teden v Draždane podala, pa le malo dni ondi ostala.

Iz Berolina se naznani, de je vlada že mnogo vojakov spustila. V Draždane se bo k pogovorom iz Berolina grof Alvensleben podal.

* Poruski vojaki so Kurhessen že skoraj popolnoma zapustili.

* Sedajni poveljnik Holsteinske armade, general Horst — se piše — je nagel in prederzen v svojem ravnanju in velik sovražnik Dancov, on bo vse storil, kar mu bo le mogoče. To vsi pričakujejo, ki ga poznajo. Ker je Willisen od poveljstva odstopil, so nekteri častniki nevoljni in so zavolj tega prosili, de smejo iz armade stopiti.

* Bavarska vlada je tudi enako Poruski sklenila, armado pomaljšati.

Angleška. Angleški kraljici je bila prošnja podana zoper katolčane. Ona je na to odgovorila, de bo cerkvene naprave in pravice vedno z veliko skerbjo varovala in de želi, de vsi nje podložni o veri svobodo uživajo.

Turška. Iz Rima se piše 20. listopada, de je general Aupik s turškim cesarjem novo pogodbo zavoljo svetih mest v sveti deželi sklenil. Po te pogodbi je Božji grob pod posebno francosko varstvo postavljen, in zdaj še med nami prebivajoči Jeruzalemski patriarh, prečastiti gospod Valerga, je izvoljen varovati ga in ohraniti. — Sveti grob bodo pa še zunaj in znotraj tako popravili, kakoršen je bil v letu 1239, ko je gospodarstvo keršanskih kraljev v svetim mestu nehalo. Pravijo, de

bodo tudi popravili groba Gotfrida Builjonskiga in njegoviga brata Balduina, ki so ji greški menihi v svoji besnosti poderli bili, in ki ji je sardijski poslanec v Jeruzalemu, gospod Botta, pod šibrami ne davno zopet našel, kakor je tudi Ninivljanske groblje spet dobil.

(Dan.)

Azia. Naj novejši novice iz Kitajskiga pravijo, de se bodo začeli tam Kristjani preganjati. Kitajski poglavar v Hong-Kong Kea-Ying je dolg razglas izdal, v katerem se ondi naznanjene zmotnjave keršanstva na čudno vižo pretresujejo; tisti Kitajci, ki so se že h keršanski veri spreobrnili — in njih število se celo v razglasu za veliko naznani — ne smejo sicer o verskih rečeh nadlegovati, tisti pa, ki to vero razširjujejo bodo z smertjo kaznovani.

Razne naznanila.

— 5. t. m. po noči je umerl eden naj bogatejših teržaških kupcov, namreč Juri Choggia po dolgoletni bolezni. On zapusti svojimu pervimu dediču krog milijona goldinarjev. Njegov testament, kteriga je nekoliko pred svojo smertjo storil, je opomina vreden, med drugim je odločil 10,000 gold. v ta namen, de bi se Reka v Terst napeljala, potem 5000 za vbožnico itd.

— Pondelik večer je prišel poljni maršal Radecky v Ljubljani in se je drugo jutro naprej na Laško podal.

— Časopis „Presse“ bo nehal izhajati, ker se ne more noben tiskar dobiti, de bi ga hotel natiskovati.

— Zagrebški časopisi naznanijo, de je banalna vlada „Jugoslavenske novine“ prepovedala. — Sliši se, de bo drug časopis namest Jugoslavenske novin začel izhajati.

— V Turinu je bil predlog poterjen, na stroške ljudstva Karlu Albertu spominek postaviti.

— 15. decembra se je železnica iz Pešta v Požim odperla.

— Iz Tersta se v novice piše: V stanišču slavjanskega društva v Terstu, pri g. Lerherju v Ljubljani, in pri g. J. Leonu v Celjovcu se dobijo:

„Jadranski Slavjan“, podučiven list, 6 zv. (19 pol) po 1 gold.; — „Razgovor B. Bossuet-a o državah“, poslovenil M. Verne, po 20 kraje.; — „Detovodske potovanje v Krajelingu“, jeseni 1840, po 15 kraje., (poslednje dvoje ste v Terstu po 5 kraje. boljši kup.)

Slavjansko društvo meni s temi pervimi cveticami svojega proletja željem iskrenih rodoljubov po svojej moči vstreči, in jih prijateljem svoje domovine ponudi, naj jih tudi vpletejo v krasni venec mlade se zbuječe Slovenije. „Slavjan“ je častito preznanje najšel, ki se mu lepo in prijazno zahvali. Z radostnim sercam smo nekatere njegovih sostavkov v „Novicah“ in v slovenski „Čbeli“ brali.

To nam daje upanje, da bodo verli Slovenci, ki jim je mar za prosvetje svojega naroda, v podporo našega početja radi nekoliko krajejev pogrešili, in si jedne ali druge rečenih knjizic kupili.

To bo nam dalo tudi moč, znovič se v naše lepe perivoje in livude podati, in kar bomo nabrali, dragim prijateljem priobčiti.

Imenovane knjigeteržce smo tudi pooblastili „Slavjana“ jakim slovenskim učiteljem zastopj podeliti.

Od slavjanskega društva v Terstu 13. decembra 1850. S. R.

— 16. dopoldne je sprejel cesar turškiga poslanca vpričo predsednika ministra kneza Schwarzenberga, ki je bil v državni obleki.

LEPOZNANSKI LIST.

Pretrës slovenskih pesnikov.

(Dalje.)

Z letam 1830 se začne za slovensko slovo-
stvo sploh, in sosebno pa pesništvo nova do-
ba. Duh pesem se premeni, predmeti so novi
in mnogi pesnikov, ki če dalje več naslednik-
ov dobivajo, se oglasi.

Jasno se pokaže, da niso samo Serbi tisti
rod Slovanov, ki mu je narava pevsko žilo
podala, ampak da ima pesništvo tudi pri Slo-
vencih rodovitno njivo, ki je bila le predolgo
zanemarjena. Več se ne dajo misli zadrževati,
to kar je serce večidel mladih pesnikov
navdajalo, je prišlo v „čbelici“ na svetlo in
je čedalje svitlejši luč slovenskemu umu priži-
govalo. Gosta, dušna noč je popred Slovence
pokrivala. Zakaj pesniške dela so jim bile
malo znane in bi bile tudi razum Vodnika malo
zdale; in slovenska proza tistiga časa je bila
skor brez izjeme taka, da bi nikdar teme duha
pregnala ne bila. Dolgočasen govor, okoren
jezik, dolgi stavki, posiljeni izrazi in nerodno
skovane besede so poglavitne znamenja sloven-
ske proze pred letam 1830. Pa zdaj se pri-
kaže „čbelica“ in da zaporedoma stir roje,
ki jih zgoi nov, od poprejše pisarije popolno
razločen duh preveje. Posiljen, težek govor
zrgine; sužnost v pisanju, ki je Vodnik ostre-
ni smel, neha; serce govori tako, kakor se
resnično občuti in ne razodeva nadušeno reči,
ki so mu laž, vraža in dušna prenapetost. In
to je bilo tisti čas že dovolj dobička sloven-
skemu ljudstvu, da je le iz goste noči v ne-
gotovo zarjo prišlo. Če je pa živi, krepki
duh „čbelice“ tudi vselej prav, čist, za do-
bro, krasno in čedno vnet duh bil, po tem se
ni takrat dosti prašalo. Pa časi so se spre-
menili in s časi se tudi presoja „čbelice“ pre-
meni. Več ne moremo vsih pisateljev tega
letopisa hvaliti in vsim pesmam nepogojene
vrednosti pripisovati.

Začetnik teh knjig je g. Kastelic, pa tudi
med prve in poglavne podpornike se mora
šteti. Pisal je on mnogo pesem in tudi zlo
mnogoverstniga zapopadka. Reka njegoviga
govora teče gladko in le malokdaj jo kak ka-
men al rob zavera.

Ta gibčnost je glavna prednost Kastelica.
Manjših bi se zamoglo še mnogo v njegovih
poezijah dobiti, ali vsaka drobtinica se ne
more tu omeniti. Če se pa na red pogleda, s
kterim si misli slede, bomo pa več napak naj-
dili. Malokje je tista harmonija smislov, ki
je sicer težavna naloga pisatelju, ki pa ven-
der tako zlo dopade, da tam, kjer jo najdemo,
radi druge zmotke in pogreške pozabimo. Ve-
čidel so pesmi, o katerih tukej govorimo, v
svoji notranjosti pretergane, tako da misel, ki
bi imela koj za prvo slediti, še le za peto
ali šesto na versto pride. Pri nekoliko poe-
zijah res te napake ni, jo pa vendar še več
namesti: Namreč pesnik je hotel kako misel
prav pesniško izraziti, je pa pri tem prizadetju
tako to misel zdaljšal in pa stansal, da se na
zadnje ne ve, koga de je prav za prav reči
hotel. K temu je pristopila še tista lahka pes-
niška mera, ki sicer gibčnost podpera, pa vendar
po drugi plati visoki duh poezije silno popači.
In tako se je zgodilo, da nam nekaj Kasteli-
covih pesem le lepo, pa votlo govorjenje po-
nudi, ki se nam kakor prazna srebrna nož-
nica Kljukcova sovražnika v pripovedki zdi.

Pa to so le napake obleke smislov in so same
na sebi menj pomembne, ker se bolj al menj
pri vsih tudi pri nar boljših pesnikih ne po-
grešajo. Al v pesmah, o katerih se tu meni-
mo, najdemo tudi neko drugo napako, ktere
sicer ni veliko nemških in francoskih pes-
nikov prostih, ki se pa vendar po nobeni ceni
ne da opravičiti. G. Kastelic je namreč več-
idel o ljubezni prepeval. Mi gotovo ne slišimo
k tistim, ki terdijo, da bi se o tej reči popol-
noma molčati moglo. Marveč je brez dvom-
be ravno ljubezen nar večji pripomoček, ki se
ga modri vladar sveta v združenje in ohranje-
nje človeštva posluži in ima tedaj tudi v mo-
droslovnim smislu nar večji važnost, pomembo
in vrednost. Ne more se tedaj reči, da bi go-
vorjenje in petje o ljubezni le golo bledenje
meseniga človeka bilo.

Ljubezen je potem nar slajši in močnejši ob-
čutek, ki serce siloj odpre in se v gorečih,

mičnih poezijah oglašja in razodeva. Ne lju-
bezen tedaj sama na sebi, ampak smisel be-
sede ljubezni je tisti tern, ki nas v Kasteli-
covih pesmah zbada. Po naši misli je ta ob-
čutek tista čudna moč, ki nas popolnoma vse
sebičnosti osvobodí, ker clo misli in mnenja
serca ljubljeni osebi podamo. Pa pri tem, ko
človek svoje serce v dar da, gotovo tudi pazi,
da ta dar ni oskrunjen in omadežvan, ampak
čist, brez peg in pelih. Če hočemo to z dru-
gimi besedami bolj po domače imenovati, re-
čemo, da je prava ljubezen gotova pot k zbolj-
šanju in požiatenju, ki se ne gubi v praznih
domišljajah, ki ne mre o golih občutljivih, ki
ne budi pregrešnih, nedopuštenih želja. Go-
vor prave ljubezni je sicer mehke, pa nas
vender prevzame, povzdigne in z vikšimi ka-
kor samo s telesnimi poželjenji navdahne. Pa
zlo nasprotno temu govoru govori ljubezen Ka-
stelicovih poezij. Vez njen jezik se suče v
mehki občutljivosti in občutljivi mehki, v
obupnih tožbah in v otožnim obupu, v posvet-
nih željah in v poželjeni posvetnosti. Tako
govore sicer tudi tuji pesniki, pa žalostno je,
da so se ti zapopadki od ljubezni, ki jih raz-
zun g. Kastelica tudi še pri družih naših pi-
sateljih kazneje vidimo, med Slovence zanesli.

Sicer je pa g. Kastelic, kakor smo že rekli
začetnik in če ravno ne zmiram prav vender
vselej marljiv podpornik čbelice in on je v
tem tudi začetnik druge dobe, ki je sloven-
skimu duhu veselo zarjo prizgala, po kateri
ima še bolj vesel dan nastopiti. To je brez
dvombe velika zasluga gospoda Kastelica. On
je dal potem mladim pesnikom priložnost, svojo
zmožnost pokazati in svojo moč poskusiti, on
je odperl pot, na katero je narpopred Prešern
stopil in od kodar se je njegova slava prvič
zablisketala in Slovence z veseljem samoučjem
navdajala. To je brez dvombe zopet neskončno
velika zasluga in ta zasluga gre gospodu Ka-
stelicu.

(Dalje sledi.)

Pavše.

V sedmih deželah ni bilo takiga buteljna ka-
kor je Pavše, sin neke gorjanke bil. Steherni
se mu je posmehoval ako ga je le enkrat go-
voriti slišal, toliko je neumnih besedi imel.
Mater je zlo skerbelo, kam de ga bo vendar
kadar dorase pripravila, ker je tak teleban:
Pridno ga je toraj učila; ali nič mu v glavo
ni hotlo, take neumne in smešne ji je bil pravil,
da se sama večkrat smehu ni mogla zder-
žati. En dan gre mati od doma in ker se ji
je zlo mudilo, Pavšetu zelje zašpehat veli,
da bi nezabeljeniga ne jedil. Ko mati odide
gre berž gledat, koliko bi glav bilo, pa jih
nikoli sošteti ne more. Potim gre v omaro in
v hram po ves špeh kar ga je bilo, in s trem
čepjami v zelnik odide. Tako dolgo časa je
glave špehal, da je ves špeh zašpehal. Mati
domu pride in še zelje tako najde v peči ka-
kor ga je popustila ko je od doma šla. Kaj
nisi zelja zašpehal, ga mati vpraša? On: Pre-
cej sim ga bil, za nekaj glav ga mi je pa le
zmankalo. Glej ga no neumniga trapa! ves
špeh mi je potratil! Ali me nisi razumel? Sim
le hotla, da bi bil zelje, ki se je v peči ku-
halo, zašpehal, ne pa glave v zelniku. Prosi
vendar že enkrat Boga, da ti je vsaj stvar-
čico več da! Čez nekaj časa mu med ljudi iti
zavkaže, da bi se jih navadil in se z njimi
govoriti naučil. Čepjo masla mu tedaj v roke
da, da ga v bližnji terg prodajat nese. Pred-
in mati Pavšeta iz hiše spravi, je silno veliko
terpela, ker nikoli mu ni dopovedati mogla
kako de naj se pri ljudeh vede. Na pragu jo
še vpraša, komu de naj maslo vendar proda?
Kdor se bo bolj moško deržal, taistemu ga
pa daj, mu mati zaverne. Ko do perviga zna-
minja pride, vidi v zidu leseno podobo svet-
nika. Dolgo časa ga bara, če maslo kupi —
ali nič mu noče svetnik odgovoriti. Presneto,
ta se moško derži, sam pri sebi pravi, Pavše,
le daj mu maslo — in res mu maslo k nogam
dene. Ko domu pride, ga mati poprašuje,
kako in kam je maslo prodal. Saj ste ga že
vidili, taistemu ki je v zidu stal, sim ga pro-
dal. Mati vi ne veste, kako se je moško der-
žal. Mati: Kje imaš pa kaj denarjev? Saj
jih nima nič, zdi se mi, da se žepa ni imel,
on zaverne. Le urne po denar ali pa maslo
nazaj, se zdaj mati nad njim serdi. Moral je

od doma, desiravno se je silno branil. Predin
od doma gre si še butico poiše, da bi bil svet-
nika nategnil, ako bi mu ne bil morebiti masla
plačal. Ko do znamenja pride, hoče od svet-
nika maslo ali pa denar. Ker pa svetnik le
molči ga Pavše po glavi ožge, da mu ju vso
zdrobi. Berdija! ali boš dal denarje sem. Ko-
maj izusti, se sami rumenjaki, iz svetnikove
glave pred njega vsujejo. Dete plente prej
jih nisi hotel dati, zdaj si jih pa rad dal, ko
sim ti bučo zdrobil. Denar pobere in gre do-
mu. Mati vesela mu berž še siroviga masla
da, da ga je zopet v terg nesel, ker je prejš-
no tako dobro prodal. Komu pa to prodam?
Saj boš vidil, kdor bo bolj v tebe silil, temu
ga pa daj, mu mati odgovori. Potim gre v
terg. Muhe, komarji tako nanj-ga sedajo in
ga pikajo, da jezin posodo od sebe treši. Zlo-
dej! zdaj se znosite, pravi muham in komar-
jem in se domu verne. Ker nič denarja ni
prinesel, ga mati prav dobro okrega. Na to
jezo gre Pavše muhe in komarje oskerbniku
v grad tožit. Oskerbnik sodbo tako stori, da
Pavšetu nasvetje, muho ubiti, kjer koli je
najde. Ravno na oskerbnikovo čelo se ena
vsede, — lop — ga udri Pavše po čelu.

Oskerbnik je mislil, da je zviškama v vanj-
ga trešilo, tako se mu je pred očmi zabliskalo
in po ušesih zazvonelo. Potim je bil nekaj časa
doma še prav neumen. Ko se je materi za-
dosti neumnosti zdelo, ga od doma spodi, da
si je mogel ženo po sveti iskat iti. Na vpra-
šanje ktero naj vzame mu mati svetuje po žen-
skih oči metati in tisto vzeti, na kateri bodo
oči ostale. Toraj gre ponoči k sosedu kozlom
oči vertat. Ko jih vsim zverta, gre v bliž-
njo vas, kjer je ravno shod bil in nevtrudno
na dekleta oči meče. Ostalo je eno oko v peči
priletne ženske, ktero brez oprasanja domu
pelje in se z njo zaroči. Potim mu reče mesa
kupiti, in ker mu mehki ga priporoča, celi vamp
kupi. — Drugi dan so ženitovanje obhajali,
tretji dan je pa Pavše tako zbolel, da so mu
vse neumne iz glave zbežljale bile.

J. Valjavec.

Slovstvo in umetnost.

* V založbi knjigokupca Ign. Klukovskega v
Varšavi je prišel drugi del spisa Litva od I.
Kraszewskega na svitlo.

* V Vilni se je odperlo novo središče slovst-
venega življenja poljskega, ker je začel ondi
izhajati časopis: „Pamietnik naukowo-
literacki“. Vreduje ga Romuald Podbereski.

* Posledni zvezek dogodivščine Palackega
pod naslovom: „Dějiny narodu českého v Čechah
a v Moravě“ je že na svitlo prišel, kte-
rega bo prof. Wencig v nemško prestavil.

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Gradcu 14. Grudna:

74. 42. 7. 19. 48.

Na Dunaju 14. Grudna:

39. 66. 22. 47. 12.

Prihodno srečkanje bo v Gradcu in Dunaju
28. Grudna in 11. Prosenca.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 18. Grudna 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru) 93 ^{15/16}
» » » » 4 1/2	» » » 82
» » » » 4	» » » —

Obbligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, morav- skih, silezkih, štajarskih, ko- roških, krajskih, goriških in dunajske višje kamorne urad- nije.	(po 4 od 100) — gld
» » » » 2 1/2	» » » 50
» » » » 2 1/4	» » » —
» » » » 2	» » » —
» » » » 1 3/4	» » » —

Bankne akcije po 1143 gold. v srebru.

Dnarna cena 17. Grudna 1850.

	V dnarju
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 33	gld.
Srebra » » » » » 27	»